

Posudek školitele na diplomovou práci

Alena Procházková

DISKURS A KONSTRUKCE NOVÉ IDENTITY ROZVOJOVÉ LOKALITY: PŘÍPADOVÁ STUDIE DOSTAVBY VÍTĚZNÉHO NÁMĚSTÍ V PRAZE

Diplomová práce Aleny Procházkové se zaměřila na dostavbu Vítězného náměstí v Praze 6, významné rozvojové lokality a sekundárního centra hlavního města. K tématu ji přivedly mediální diskuse projektů dostavby Vítězného náměstí, zejména pak „vlna rozporupných reakcí o smyslu, účelu a estetické stránce plánovaných staveb“. Vycházela z toho, že „rozvojové lokality ve městech jsou často předmětem střetů a vyjednávání aktérů různorodých zájmů: investorů a developerů, místní správy a občanských iniciativ. Ti při prezentaci a obhajobě svých preferencí využívají rozmanité diskursivní praktiky a strategie.“ Proces transformace rozvojové lokality tak studuje „skrze odehrávající se diskurs ohledně plánované dostavby náměstí“.

„Cílem práce je (1) analyzovat současnou roli nedostavěného Vítězného náměstí v systému center v Praze, (2) zjistit kteří aktéři mají zájem na dostavbě náměstí a jakými způsoby svoje záměry artikuluje ve veřejných diskurzech a to zejména s důrazem na formování nové identity místa, (3) diskutovat kdo má jaký vliv na finální podobu rekonstrukce a to při zvážení role soukromých investorů, veřejné správy a občanů.“ (s.4)

Práce je přehledně (a také konvenčně) členěná do tří základních celků (vedle úvodu a závěru), které reprezentují obecný rámec, metodologické ukotvení a empirickou případovou studii dostavby Vítězného náměstí. Úvod stručně zasazuje problematiku rozvojové lokality a její transformace do kontextu postsocialistických urbánních transformací. Obecný rámec poskytuje poměrně široké zázemí pro empirickou studii. Alena Procházková postupně diskutuje (1) transformaci postsocialistických měst při diskusi vzájemného vztahu mezi společenskými reformami a restrukturalizací města, (2) vybrané otázky řízení rozvoje kapitalistických měst s důrazem na koncepty práva na město, participativního plánování a spolupráce veřejného a soukromého sektoru, (3) roli médií a diskursivních praktik v rozvoji města (pro práci nakonec stěžejní téma), a (4) formování a proměny identity místa ve vztahu k rozvojovým lokalitám a výstavbě projektů ikonické architektury jako významných symbolů formování nové identity míst. Obecná část je velmi dobře zpracovaná. Otázkou je ale, jak je využita v dalších částech práce. Jak bude ukázáno, ta se soustředí především na otázku diskursivních praktik při upozadění ostatních témat.

Metodická část je v podstatě celá postavená kolem analýzy diskursu: zdůvodnění volby metody a její relevance pro studované téma, popisu vlastní metody diskursivní analýzy (za velmi užitečné považují popis kroků na s. 38-39), a jejího doplnění o „member check“ rozhovory. K čemu ale má analýza diskursu sloužit? Alena Procházková hned v úvodu kapitoly píše. „Cílem této práce je zmapování toho, jak se vyvíjí tvorba identity místa, které ve své historii významně mění svoji podobu, a které se stalo významnou rozvojovou lokalitou, sekundárním centrem města. Utváření identity je sledováno prostřednictvím analýzy diskursu“ (s. 33). Na straně 37 ale upřesňuje: „Cílem první části analýzy bude (1) odpovědět na otázky podoby Vítězného náměstí: Jaký je nynější duch náměstí a jak je kým popisován? Jaké jsou reakce na plánovanou dostavbu? Existují vyhraněné skupiny mající různé postoje k tomuto dění? Jaký problém je veřejně řešen? Kdo je nejvíce slyšet?,

(2) zachytit ve veřejně prezentovaném diskursu reakce na otázky o fungování správy v oblasti, reakce na strategii rozvoje a dojít k zjištění, zda se veřejně a případně kým prezentuje moc či vliv.“ Z upřesňujících otázek se téma identity a její transformace vytratilo. Dva cíle analýzy navíc zcela korespondují s výsledky analýzy diskursu prezentované v následující empirické kapitole, což vyvolává otázku, zda to nebyly právě výsledky, které vedly k formulaci cílů?

Empirickou část práce představuje případová studie dostavby Vítězného náměstí. Ta začíná popisnou podkapitolou shrnující historii vzniku lokality, jež kromě historie zahrnuje i uvedení do přestavby místa v současnosti a stručné nastínění postavení lokality ve struktuře města a městských center. Tato část by si určitě zasloužila podrobnější popis současného dění (proč je dokumentace k projektu budovy Line uvedena v příloze 1, namísto aby byla integrována v textu) a hlubší diskusi postavení lokality s odkazy na rozvoj v širším okolí (prodloužení metra, dostavba areálu vysokých škol – Národní technická knihovna, nová budova ČVUT ad., rozvoj podél Evropské a směrem k Podbabě, vliv napojení na tunel Blanka). Hlavním výsledkem případové studie je osm témat identifikovaných analýzou diskursu, jež Alena Procházková roztřídila do dvou skupin, z nichž první se týká podoby místa a druhá praktik a konfliktů při přestavbě místa. Výsledky diskursivní analýzy mají potvrdit „member check“ rozhovory, ty se však podařilo udělat jen dva. Závěry shrnují empirické výsledky.

Práci považuji za kvalitně zpracovanou, bohatě využívající literaturu, srozumitelně a čtivě napsanou a přehledně strukturovanou, předávající jasné sdělení týkající se hlavních témat diskuse dostavby Vítězného náměstí v médiích. Poněkud mě mrzí, že téma konstrukce nové identity místa zůstalo hodně ve stínu prezentace výsledků diskursivní analýzy. Podobně se, až příliš skromně, Alena Procházková vypořádala s otázkou role lokality v měnícím se postsocialistickém městě a způsoby spolupráce, konfliktu a vyjednávání v rozvoji města (právo na město, participativní plánování, PPP). Zde spatřuji jistý dluh diplomantky, která v úvodní části jasně deklarovala: „Proces transformace je v práci studován skrze odehrávající se diskurz ohledně plánované dostavby náměstí a jeho okolí, přičemž důraz je kladen na konstrukci a změnu identity lokality. ... K pochopení proměn města proto musíme poznat a rozebrat diskursivní praktiky a jejich vliv na transformaci městských lokalit a jejich identit“ (s.14).

Zajímavostí je, jak diplomantku samou diskurs o „Metropolitním plánu“ navedl k tvrzení, že „v současnosti se zpracovává nová územně-plánovací dokumentace pro metropolitní region Prahy“. Pravomoci Prahy přitom končí na jejích hranicích, ledaže bychom za metropolitní region Prahy poněkud arogantně považovali právě jen Prahu ve svých politických hranicích.

Práce v podstatě nemá technické nedostatky, je velmi pěkně a kultivovaně zpracovaná. Poněkud zvláště působí volná stránka před druhou kapitolou, zatímco před třetí se žádná nevyskytuje a před čtvrtou obsahuje samostatný nadpis navíc s překlepem. Přehlednost obrázků 4 a 5 snižuje špatná čitelnost titěrného písma.

Přes výše uvedené připomínky a drobné nedostatky považuji diplomovou práci Aleny Procházkové za kvalitní a doporučuji ji k obhajobě.

Luděk Sýkora, 16.9.2014